

11. Guillermo Jimenez, Barbara Kolsun. Fashion Law: A Guide for Designers, Fashion Executives and Attorneys. Second Edition – New York: Bloomsbury, 2014. URL: https://books.google.com.ua/books?id=0BMRAwAAQBAJ&pg=PP1&lpg=PP1&dq=Guillermo+Jimenez,+Barbara+Kolsun+%22Fashion+Law:+A+Guide+for+Designers,+Fashion+Executives+and+Attorneys&source=bl&ots=gEVmt-p40k&sig=_-3r9KQdV7B1ioODjDyt_18CDfo&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwj24sHLhP7RAhXmYpoKHWbqDVMQ6AEIZDAJ#v=onepage&q=Guillermo%20Jimenez%2C%20Barbara%20Kolsun%20%22Fashion%20Law%3A%20%20Guide%20for%20Designers%2C%20Fashion%20Executives%20and%20Attorneys&f=false (дата звернення: 11.01.2017).

12. Шебанова Н. А. Правовое обеспечение индустрии моды – Модное право? / Сайт: Института государства и права РАН. URL: http://www.igpran.ru/articles/3551/#_ftn1 (дата звернення: 12.01.2017).

13. Свендсен Л. Философия моды / пер. с норв. А. Шипунова. Москва: Прогресс-Традиция, 2007. 256 с.

14. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. Київ: Правова єдність, 2011. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/70089-3-galuz-prava.html> (дата звернення: 03.01.2017).

15. Визначення кобрендингу. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B3> (дата звернення: 03.02.2017).

16. Marcella Ballard. IP Protection for the Fashion Industry // Navigating Fashion Law, 2016 edition: Leading Lawyers on Protecting Client Brands and Following Industry Trends (Inside the Minds) – USA: Tomson Reuters/Aspatore, 2016. URL: <https://www.venable.com/files/Uploads/Documents/Ballard%20Chapter.pdf> (дата звернення: 10.01.2017).

Pozhodzhuk R., Pozhodzhuk T. Fashion law as a new in law

The article is devoted to the emergence and development of fashion law in some countries. Author described main approaches to the understanding of fashion law and the possibility of its existence in the national legal doctrine of law.

Keywords: fashion, fashion industry, fashion law, intellectual property.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В КОНТЕКСТІ ВІЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Троцька В. М.,

завідувач сектора суміжних прав відділу авторського права і суміжних прав НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

У статті аналізуються питання, пов'язані з міжнародно-правовою охороною авторського права в контексті вільного використання творів, починаючи від перших міжнародних конвенцій і до сучасного законодавства. Встановлено, що у зв'язку з поширенням використання творів у цифровому середовищі правове регулювання авторсько-правових відносин у цій сфері потребує удосконалення.

Ключові слова: авторське право, твір, вільне використання творів, винятки та обмеження, мережа Інтернет, технічні засоби захисту, баланс інтересів.

Останні десятиліття в історії розвитку суспільства характеризуються потужним поширенням інформаційно-комунікаційних технологій. Починаючи з 70-х років ХХ ст., після винайдення комп'ютера, а пізніше – Інтернет, перед законодавцями постало питання врегулювання правовідносин, пов'язаних з охороною прав авторів на твори в цифровому середовищі, зокрема, в частині можливості встановлення обмежень виключних майнових прав авторів з метою вільного використання будь-якими особами таких творів. Особливість та водночас складність вирішення цього питання полягає, з одного боку, в необхідності досягнення балансу інтересів – авторів, які мають виключні авторські права на їх твори, з іншого – суспільства, що зацікавлене в доступі до таких творів з метою отримання знань та інформації. Як зазначають О. Луткова, Д. Черниш: «інститут вільного використання творів є одним з найбільш дискусійних у міжнародному авторському праві, що обумовлено суперечливістю його природи. Основне завдання інституту вільного використання – примирення протилежних інтересів правовласника й осіб, що використовують твір правовласника. Складно встановити грань, яка відділяє законне використання від незаконного, правомірні дії від правопорушень у цій сфері» [1]. Особливо актуальними ці питання постають в наш час, коли швидкий розвиток цифрових технологій вимагає перегляду норм міжнародного і національного законодавства та їх удосконалення з огляду на появу нових правовідносин та способів використання творів. У зв'язку з цим питання розвитку інституту вільного використання творів та визначення перспектив його подальшого розвитку потребують детального дослідження.

У доктрині авторського права наявні чисельні дослідження, присвячені історичному огляду становлення та розвитку міжнародного законодавства в сфері авторського права в цифрову епоху. Зокрема, до розгляду цієї проблеми зверталися такі вчені, як: В. Антонов, В. Валле, Г. Довгань, В. Дроб'язко, Р. Дроб'язко, О. Кочина, В. Потехіна, О. Романюк, М. Стреля, Р. Б. Шишка, О. Штефан, Ф. В. Алінгхам, І. Александер, Л. Бентлі, П. Бернт Хугенголтц, І. Близнець, Л. Гібо, Р. Дізлей, В. Калятін, Томас Е. Крутона, Л. Леонтєв, А. Луцкер, Д. Мендіс, Марі-Клод Док, Р. Нагорний, К. Севілья, О. Сергєєв, Паула К. Сент-Амур, Б. Шерман та інші, що свідчить про значний науковий інтерес до порушених питань. Водночас, на нашу думку, питанням розвитку інституту вільного використання творів в цифровому середовищі в рамках законодавства в сфері авторського права і суміжних прав приділено недостатньо уваги.

З огляду на зазначене метою цієї статті є дослідження розвитку міжнародної системи авторського права в контексті вільного використання творів в цифровому середовищі, а також визначення тенденцій подальшого удосконалення міжнародного законодавства.

Історія міжнародної системи охорони авторського права бере свій початок з першого міжнародного договору, в якому були закладені фундаментальні основи та ключові положення – Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (1886 р., останні зміни внесені в 1971 р.) (далі – Бернська конвенція). Як справедливо зазначає А. Попов: «фактично міжнародний період охорони авторських прав розпочався з підписання Бернської конвенції. Подальші перегляди Бернської конвенції вдосконалювали міжнародну систему охорони авторського права з огляду на досягнення технологічного прогресу, що стосувався авторських і суміжних прав» [2]. Цілком зрозуміло, що з огляду на історичні рамки прийняття та внесення змін до Бернської конвенції в цьому міжнародному договорі питання врегулювання правовідносин щодо вільного використання творів в цифровому середовищі прямо не визначені. Так, у Бернській конвенції передбачені загальні положення щодо вільного використання творів у таких випадках: з інформаційною метою (ст. 2 (8)), відтворення в пресі, передачі в ефір, публічно виголошених творів (ст. 2bis (2)), у випадку публічних промов (ст. 10 bis), з метою навчання (ст. 10), відтворення творів, передача в ефір з поточних економічних, політичних і релігійних питань (ст. 10 bis), цитування творів (ст. 10 (1)), запис короткострокового використання (ст. 11 bis). Подібні норми передбачені в законодавстві багатьох країн світу, у тому числі в законодавстві України. Звісно, на час останнього внесення змін до Бернської конвенції (1971 р.) випадки стосувалися творів, виражених у матеріальній формі. Отже, Бернська конвенція на сьогодні не враховує нові випадки вільного використання творів, пов'язані з розвитком цифрових технологій, що виникли на практиці вже після внесення до Конвенції останніх змін.

Необхідно зазначити, що особливість будь-якого міжнародного договору полягає в уніфікованому характері передбачених ним норм. Зокрема, це стосується положень щодо способів використання творів, до яких належить відтворення творів, вперше передбачених в ст. 9 (1) Бернської конвенції, згідно з якими автори творів користуються виключним правом дозволяти відтворення творів будь-яким чином і в будь-якій формі. Таке широке визначення наділяє авторів виключним правом дозволяти іншим особам здійснювати відтворення творів, виражених як в матеріальній, так і цифровій формі. Варто наголосити, що в Бернській конвенції (ст. 9 (2)) вперше визначені положення стосовно меж вільного відтворення творів, так званий триступеневий тест, а саме: право дозволяти відтворення творів у певних особливих випадках за умови, що таке відтворення не завдає шкоди нормальному використанню твору і не зачіпає будь-яким необґрунтованим способом законні інтереси автора. Подібні норми також передбачені в Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС), що визначають зобов'язання держав-членів СОТ, з тією різницею, що словосполучення «інтереси автора» замінено на «інтереси правовласника» (ст. 13). Хоча ця Угода прийнята значно пізніше (в 1994 р.) останнього перегляду Бернської конвенції, її положення не привнесли нічого нового в частині визначення випадків вільного використання творів.

Втім розвиток інформаційних технологій та розширення використання цифрового контенту вимагали уточнення конвенційних норм. З метою врегулювання нових правовідносин, що виникають в цифрову епоху, в 1996 р. Всесвітньою організацією інтелектуальної власності прийнято Договір про авторське право, який ще називають Інтернет-договором (далі – Договір). Як вказують Джеремі де Біер і Міра Баррі: «Договір модернізував глобальний закон про авторське право і зробив його придатним в епоху Інтернету» [3, с. 3]. Поряд з тим в частині удосконалення норм щодо вільного використання творів не відбулося особливих зрушень, оскільки в Договорі лише передбачено право на встановлення «винятків та обмежень» згідно з національним законодавством країн та надано право «розширювати щодо цифрового середовища обмеження та винятки в своїх національних законодавствах, які вважаються прийнятними згідно з положеннями Бернської конвенції» (ст. 10 (1), примітка до ст. 10 Договору). Згадуючи процес прийняття Договору, Кристоф Гейгер зазначає: «сторони-підписанти Договору не хотіли надавати велике значення триступеневому тесту і його занадто обмеженому характеру, відклавши завдяки туманним формулюванням рішення делікатного питання про винятки та обмеження в цифровому середовищі» [4, с. 6]. Тому так і залишилися невирішеними питання встановлення випадків вільного

використання творів, що відповідали б триступеневому тесту. Навпаки, виникли питання щодо роз'яснення положень вказаного тесту з огляду на використання творів в цифровому середовищі. Як зазначає Фаріда Шахид, під час опрацювання норм Договору «значні розбіжності і невизначеність з приводу того, яким чином тлумачити і застосовувати цю норму, не усунуто, в зв'язку з чим деякі країни не наважуються вводити будь-які нововведення» [5]. Разом з тим прогресивним кроком стало те, що в Договорі здійснена відсилка на Бернську конвенцію, а відтак і на випадки, визначені цією Конвенцією, та, що важливо – можливості їх застосування в цифровому середовищі. Слід зазначити, що вперше в Договорі передбачено такий спосіб використання творів як доведення до загального відома, а також встановлено правову охорону від обходу технічних засобів захисту (шифрування, кодування, обмеження чи контроль відтворення примірників творів тощо), тобто засобами, які можуть вживатися авторами з метою недопущення неправомірного використання іншими особами їх творів в цифровому середовищі (ст. 11 Договору). Поряд з тим з прийняттям нових норм постало проблемне питання, а саме: уточнення права будь-яких осіб на вільне використання творів у зв'язку з застосуванням технічних засобів захисту. Як зазначає В. О. Калугін: «з моменту, коли Інтернет із засобу спілкування досить обмеженого кола користувачів став загальнодоступним інструментом поширення інформації, проблема охорони авторських прав в цій мережі з цікавої, але досить відірваної від дійсності перетворилася на нагальну правову проблему. Досить швидко з'ясувалося, що багато підходів, вироблених в класичному авторському праві, досить погано поєднуються з технічними особливостями функціонування цієї мережі та сформованою системою відносин у зв'язку з поширенням інформаційних продуктів» [6]. Так, автори отримали право контролювати доступ до творів шляхом застосування технічних засобів захисту, проте не було враховано, що застосування таких засобів може блокувати доступ до творів, незалежно від того, чи підпадає їх використання під вільне чи дозвільне. За таких обставин принцип вільного використання творів втрачає сенс, оскільки незважаючи на те, що, гарантований законом, він фактично обмежений на практиці у зв'язку з застосуванням технічних засобів захисту.

Перший важливий крок в частині уніфікації випадків вільного використання творів (обмежень та винятків) в європейському законодавстві пов'язано з прийняттям у 2001 р. Директиви Європейського Парламенту та Ради про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві (далі – Директива ЄС). Так, в ст. 5 цієї Директиви ЄС наведено повний перелік дозволеного вільного використання творів, складений з наявних обмежень та винятків з урахуванням різних правових традицій в державах – членах ЄС. У Директиві визначено низку обов'язкових та необов'язкових (факультативних) випадків. Зокрема, до обов'язкових належить тимчасове відтворення творів в мережі Інтернет. Деякі випадки передбачають можливість вільного використання творів без дозволу авторів, однак з виплатою винагороди. При цьому при застосуванні на практиці вони повинні відповідати триступеневому тесту, передбаченому в Бернській конвенції та інших міжнародних договорах.

Наступним кроком в удосконаленні законодавства в сфері авторського права і суміжних прав в цифровому середовищі стало прийняття в 2012 р. Директиви ЄС про окремі випадки дозволеного використання сирітських творів, яка передбачила нові положення, спрямовані на вирішення питання доступу до культурної спадщини шляхом запровадження норм щодо можливого вільного відтворення (оцифрування) та надання доступу в мережі Інтернет до творів, автори яких за певних причин невідомі (сирітських творів).

Щодо врегулювання проблемних аспектів обходу технічних засобів захисту при вільному використанні творів, вони так і залишилися не вирішеними в Директивах ЄС. Частковим вирішенням порушеного питання стало прийняття у 2013 р. Марракешського договору про полегшення доступу до опублікованих творів особам із порушенням зору та осіб з обмеженими можливостями читати друкований текст (далі – Марракешський договір) [7]. Цим Договором визначені винятки та обмеження з виключного майнового права авторів на дозвіл використання творів іншими особами такими способами як відтворення, розповсюдження, доведення до загального відома та публічного виконання творів з метою забезпечення спеціалізованими установами осіб з вадами зору примірниками творів у доступному форматі (ст. 2, ст. 4 Марракешського договору). Прийняті норми розширили випадки вільного використання творів, що надало можливість спростити доступ осіб з вадами зору та спеціалізованих установ до інформації, знань та культурного надбання. Водночас ст. 7 Марракешського договору встановлені важливі положення, згідно з якими передбачено, що правова охорона технічних засобів захисту не може перешкоджати вільному використанню творів. Таким чином, обхід технічних засобів захисту в разі їх застосування при використанні правомірно отриманих творів для потреб зазначених осіб не вважатиметься порушенням авторського права. Прийняття Марракешського договору частково зняло проблемне питання в частині вільного використання творів з застосуванням технічних засобів захисту в інтересах зазначених осіб. Щодо встановлення випадків вільного використання творів для інших осіб, питання так і залишилися невирішеними.

Отже, очевидним є на сьогодні той факт, що положення наведених міжнародних, у тому числі європейських, актів не забезпечують врахування досягнень інформаційно-комунікаційного прогресу та розширення способів використання творів, притаманних цифровій мережі, чи навіть їх зникнення.

Як вказує С. С. Савич, цифрове середовище «породило нові за змістом відносини у сфері авторського права. Слід зауважити, що не лише інша, «цифрова» форма відрізняє твори від традиційних «аналогових» форм їх вираження, а й зміст прав щодо них пережив істотну модифікацію. Сучасні реалії свідчать про непристосованість сформованих положень авторського права до нових відносин» [8, с. 87]. Так, якщо раніше твір міг бути опублікований в книзі чи записаний на компакт-диску, то сьогодні такий твір може бути легко відтворений в мережі Інтернет з можливістю вільного доступу до нього особами з різних куточків світу. З огляду на глобальність мережі кордони в цьому випадку не є перепорою. Якщо раніше читач мав можливість отримати книгу з фонду бібліотеки та її повернути чи оглянути експонати музею, відвідавши його, то на сьогодні доступ до відтворених (оцифрованих) книг чи картин будь-хто може отримати за допомогою мережі Інтернет, не виходячи з дому. Звісно, для користувачів Інтернету існують очевидні переваги, оскільки значно розширюється можливість доступу до інформації, знань та культурної спадщини. Для творчих людей Інтернет має як переваги (широкий діапазон публіки, що має можливість ознайомитися з твором, менші затрати при розміщенні творів в мережі Інтернет), так і недоліки (легкість відтворення творів та їх використання без дозволу авторів, а відтак без отримання авторської винагороди, складність контролю за використанням твору в різних країнах та судового розгляду справ). Існуюча конкуренція інтересів у потребах та обмеженнях майнових прав вимагає перегляду та удосконалення міжнародних норм в контексті визначення випадків вільного використання творів. Тому, по перше, без досягнення компромісу приватних і публічних інтересів вирішення питань визначення випадків вільного використання творів в цифровому середовищі – неможливе. По друге, доцільним є уникнення розрізненості норм в законодавстві різних країн. Наприклад, згідно з дослідженнями, проведеними Кеннет Д. Круз в 2014 р., положення щодо випадків вільного використання творів для бібліотек в законах у сфері авторського права і суміжних прав 21 країни взагалі відсутні (серед проаналізованих законів 149 країн), у 27 законах країн передбачені лише випадки, що носять загальний характер [9], у законах багатьох країн визначені норми, що стосуються репрографічного відтворення (ксерокопіювання) творів бібліотеками, архівами, у разі необхідності їх збереження у випадку втрати, пошкодження (до таких країн належить й Україна). Подібна ситуація склалася з відтворенням творів, розміщених в музеях. Так, згідно з висновками Жан-Франсуа Канат, Люсі Гібо, Елізабет Логє «виконання поставлених перед музеями завдань передбачає відтворення і доведення для загального відома творів, що входять до колекцій. Щоб використовувати твори, не порушуючи норм авторсько-правової охорони музеям, загалом, необхідні дозволи правовласників, якщо на них не поширюється дія обмежень або винятків у сфері авторського права. Таким чином, на стику авторського права і музейної діяльності можуть виникнути ті ж складності, що й у більшості потенційних користувачів творів, що знаходяться під авторсько-правовою охороною» [10]. Як бачимо, існують значні відмінності в положеннях, що регулюють вільне використання творів згідно з законами різних країн. З розвитком цифрових технологій, коли транскордонне використання творів є звичним явищем, така ситуація є неприпустимою.

Останніми роками в таких країнах як Канада, Велика Британія, Японія, Франція, Російська Федерація внесені відповідні зміни до законів, зокрема, відповідні положення передбачають спрощену систему можливості відтворення (оцифрування) творів за певних умов для наукових та дослідницьких цілей, бібліотеками, архівами, а також міжбібліотечний обмін творами тощо. Зрозуміло, що прийняття відповідних змін до законів різних країн вирішує ситуацію лише на місцевому рівні, залишаючи невирішеним питання в міждержавному масштабі. Як зазначає Кристоф Гейзер: «адаптація системи виключень та обмежень до вимог інформаційного суспільства залишається великою проблемою, – на глобальному, загальноєвропейському та національному рівнях» [4, с. 33].

Згідно з останніми тенденціями Всесвітньою організацією інтелектуальної власності розроблено та наразі обговорюється Робочий документ до відповідного міжнародно-правового документа про обмеження і винятки. Згідно з цим документом пропонується визначити випадки вільного використання творів в окремих сферах, а саме: для цілей освітньої діяльності (освітніх, учбових і науково-дослідних закладів); з метою забезпечення доступу до культурної спадщини (бібліотек, архівів, музеїв); для осіб з обмеженими фізичними можливостями. Як бачимо, пропозиції стосуються окремих сфер використання творів, таких як: освітня, бібліотечна, архівна, наукова, музейна та соціальна. Вбачається, що в міжнародному законодавстві доцільніше було піти по аналогії до визначення переліку випадків вільного використання, встановлених у вищевказаній Директиві ЄС. Така уніфікація надала б можливість визначити єдиний перелік випадків вільного використання творів, не забуваючи при цьому важливості дотримання балансу інтересів між авторами й особами, які використовують твори, з метою формування більш ефективної системи охорони авторського права в цифровому середовищі. Разом з тим згідно з останніми тенденціями в ЄС положення зазначеної Директиви ЄС доопрацьовуються. Так, на розгляді знаходиться проект Директиви Європейського Парламенту та Ради про авторське право в єдиному цифровому ринку (Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market [11]), згідно з положеннями якого норми Директиви ЄС уточнюються в контексті вільного використання

творів з метою науково-дослідних цілей, а також вільного відтворення (оцифрування) творів бібліотеками, архівами та музеями. Таким чином, норми міжнародних, у тому числі європейських, актів перебувають у динамічному стані постійного удосконалення з огляду на розвиток цифрових технологій.

З огляду на наведене можна дійти таких висновків:

1. На сьогодні в законодавстві у сфері авторського права і суміжних прав існують правові основи для вільного використання творів, закладені у міжнародних договорах.
2. Останніми роками намітилися тенденції щодо удосконалення положень міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав в частині вільного використання творів у цифровому середовищі.
3. Діючі положення міжнародних договорів щодо вільного використання творів мають точковий характер. Більш гнучкий підхід мають норми європейського законодавства, в яких визначено узагальнений перелік випадків вільного використання творів. Вважається, що такий підхід є більш вдалим та потребує відображення не лише в європейському, а й міжнародному законодавстві.
4. Для України важливим є приведення національного законодавства у сфері авторського права і суміжних прав, у тому числі в контексті вільного використання творів, до європейського законодавства, а також врахування досвіду передових країн, в яких внесені відповідні зміни та здійснюється їх застосування на практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Луткова О., Черныш Д. Конвенционное регулирование свободного использования произведений в трансграничном коммерческом обороте. URL: <http://www.kiaplaw.ru/press-centr/public/konvencionnoe-regulirovanie.html> (дата звернення: 07.01.2017).
2. Попов А. П. Теоретичні аспекти становлення і розвитку захисту авторських та суміжних прав. URL: http://www.share-pdf.com/898be5d06f3448_a093875aa062ef5a8a/37Popov.pdf (дата звернення: 07.01.2017).
3. Jeremy de Beer Mira Burri. Transatlantic Copyright Comparisons: Making Available via Hyperlinks in the European Union and Canada. Working Paper № 2013/22. AUGUST 2013.
4. Кристоф Гейгер. Роль трехступенчатого теста в адаптации законодательства об авторском праве к информационному обществу. Бюллетень ЮНЕСКО по авторскому праву. Электронная версия русского издания. № 1, январь–март 2007 г. С. 34.
5. Шахид Ф. Доклад в области культурных прав. Политика в области охраны авторских прав и право на науку и культуру. Двадцать восьмая сессия Совета по правам человека Генеральной Ассамблеи ООН, 24 декабря 2014 г. URL: http://www.google.com.ua/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0C DIQFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.ohchr.org%2FEN%2FHRCBodies%2FHRC%2FRegularSessions%2FSession28%2FDocuments%2FA_HRC_28_57_RU.doc&ei=Kw7jVM-2E8HNygPBmoKgCQ&usq=AFQjCNHDIHcJ5II4uzfYpp04uA3bsAh daQ &bvm=bv.85970519,d.bGQ (дата звернення: 10.01.2017).
6. Калягин В. О. Правовые проблемы использования произведения в Интернете. Информационное право, 2005. № 1. URL: <http://www.center-bereg.ru/h2190.html> (дата звернення: 10.01.2017).
7. WIPO. Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired or Otherwise Print Disabled. URL: <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/marrakesh> (дата звернення: 11.01.2017).
8. Савич С. С. Авторське право у цифровому середовищі: проблема монополії правовласника та забезпечення умов вільного використання творів // Бюлетень Міністерства юстиції України, 2015. № 1. С. 86–92.
9. Круз Кеннет Д. Исключения и ограничения из авторского права: библиотеки и архивы. URL: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/ru/sccr_29/sccr_29_presentations.pdf (дата звернення: 11.01.2017).
10. Канат Ж.-Ф., Гибо Л., совместно с Логэ Э. Резюме. Исследование ограничений и исключений из авторского права для музеев (SCCR/30/2). URL: http://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=35590 (дата звернення: 11.01.2017).
11. Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/proposal-directive-european-parliament-and-council-copyright-digital-single-market> (дата звернення: 11.01.2017).

Trotska V. Main development trends the international law in the context of free use of works in the digital environment

The article contemplates the question of the development of the copyright international system in the context of free use of works in the digital environment.

The author provides an overview of the norms of the main international agreements in the field of copyright concerning the cases of free use of works in the digital environment (exceptions and limitations). This is the relevant norms of: Berne Convention for the protection of literary and artistic works, Agreement

on Trade-related aspects of intellectual property rights (TRIPS Agreement), WIPO Copyright Treaty, Marrakesh Treaty to facilitate access to published works for persons who are blind, disabled people to help them in reading of typed text, etc. The adoption of international agreements in the field of copyright and related rights was an important step in the context of the settlement of legal relations in the field of copyright. However, in the development of free use of works in a digital environment today, the norms of the international acts are deficient.

This article examined the cases of free use of works (exceptions and limitations), provided in the relevant regulations of the European Union (Directive of the European Parliament and of the Council on the harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the information society, Directive of the European Parliament and of the Council on certain permitted uses of orphan works.) The author concludes that the most widespread cases of free use of works are provided in the EU legislation. However, the norms of the relevant Directives are territorial, as distributed on the internal market of the European Union.

In addition, in accordance with the legislation of the different countries, there are significant differences in the cases of free use of works.

Given the current, analyzed trends of the further improvement of international legislation in the context of free use of works in a digital environment, taking place in the world. In the digital environment, cross-border use allows to have stepped up new opportunities for consumers to access copyright-protected content. Lately, the new examples of use emerged, and it remains uncertain whether these exceptions are still adapted to achieve a fair balance between the rights and interests of authors on the one hand, and of users on the other.

In connection with the intensive use of works in the digital environment, legal regulation of copyright relations in this field requires improvement.

Therefore, it is proposed to modernize the international legislation on copyright.

The author gives suggestions for the improvement of international legislation in the field of copyright in the context of establishing cases of free use of works.

Keywords: copyright, the work, free use of works, exceptions and limitations, the Internet network, technical means of protection, the balance of interests.